

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Titulus III. Quæ sunt Juris Canonici Partes?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

mam, Abſtinentiam à carnibus in certis diebus, Solemnitates præcipuorum Incarnationis Myſteriorum conſtituerunt; nam illa Temporibus Apoſtolicis inſtituta hucusque perſeuerant, & tam latè diffuſa ſunt, quàm Eccleſia Catholica. Quædam Leges certis Regionibus & Temporibus ſunt peculiæ; talis erat Pars maior Canonum, qui Pœnitentiam Publicam in crimina graviora ſtatuiebant, certasque exercitationes humiliſcantes, & laborioſas, palàm obeundas: ſed hoc diſcrimen inter eas & priores Leges non extenditur ad finem, neque ad principium earum, quoniam omnes ſunt Leges Eccleſiæ, quam Spiritus Sanctus adjuvat, qui Spiritus eſt Caritatis, ſeu Dilectionis: Utraque ſunt Leges Salutis ratione Temporis, quo vigent, & Perſonarum, quas reſpiciunt.

Quod legitur in multis Canonibus Diſciplinæ circa Elecciones, aut Collationes Beneficiorum, nempe eorum Definitionem ad Salutem animarum tendere (talìa ſunt *Cap. 41. de Elect. & Cap. 35. de Præb. in VI.*) in cæteris ſubintelligi debet, qui ad Diſciplinam reſpicientes illam mentionem nominatim non continent. Porro illa finis commemoratio fit in quibusdam nominatim; ſecus verò in cæteris, quia Definitiones priorum Salutis magis neceſſariæ ſunt, quàm poſteriorum; illa autem major neceſſitas inculcari debuit per mentionem motivi ex animarum Salute deſumpti.

BOETIUS *L. I. de Jure Sacro C. 1.* plures quàm nos Canones colligit, qui ſuam Diſpoſitionem ex eo confirmant, quòd ea ad animarum Salutem vergat, ſed plerique circa Mores verſantur, ſcilicet Juſjurandum, Reſtitutionem, Uſuras, Reſtitutionem ſpoliatorum, Præſtationem rerum Miniſtris Sacris neceſſariorum, damnorum Reparationem, Ignorantiam Legis invincibilem, Communicationem cum Excommunicatis.

Locutio hæc, *tendere ad Salutem animarum*, & hæc *dirigi ad Vitam Æternam*, reſpectu Juris Canonici ſunt duæ locutiones ſynonymæ; nam Salus animarum eſt Vita Æterna, ſicut Salus Corporum eſt Vita Corporalis conſervatio; quoniam animæ non ſalvantur niſi per acquisitionem Vitæ Æternæ, quæ eas à Morte Æterna liberat, quæ ipſarum perniciæ eſt; ſicut Corpora non ſalvantur, niſi emergant à periculo, quod illa morti objiciebat.

Denique Salus animarum, quæ perficitur per Vitam Æternam, adeò Legum omnium Eccleſiaſticarum finis eſt, ut ob hanc rationem vocentur Spirituales, earumque Argumenta, & Principium eodem nomine deſignantur; undè fit, ut ejus autoritas vulgò ſub nomine Spiritualis Potæſtatis exponatur; ſicut exponitur autoritas Principum ſub titulo Potæſtatis Temporalis; à diſtinctione duarum Potæſtatum, quæ Orbem regunt, quarum una Res Spirituales ſibi vindicat, ſic dictas propter ſuam connexionem cum animabus, quæ ſunt Spiritus, altera Res Temporales aut Materiales adminiſtrandas ſortitur, quæ ita vocantur ob connexionem cum Tempore, cui obnoxie ſunt, & cum quo deſinunt, & cum Corpore, quod materiale eſt.

TITULUS III.

Quæ ſint JURIS CANONICI Partes?

DE Juris Canonici Partibus per tranſennam jam locuti ſumus, cum de cauſa illius materiali agebamus: nunc de iis ex profeſſo loquemur.

Jus Canonicum communiter dividitur in tres Partes, nempe in *Perſonas*, *Res*, & *Judicia*; idque fit, quia omnia, quæ in eo tractantur, reducantur vel ad *Perſonas*, vel ad *Res*, vel ad *Judicia*, ſi ipſius Juris principia exceperis, in duobus potiſſimum ſita, quorum alterum ipſius naturam reſpicit, ſeu quid ſit, in quo cum aliis Juribus cæterisque Rebus conveniat, & in quo à Rebus illis differat? Alterum verò ſpectat quatuor ipſius cauſas; nam quidquid tradit GRA-

TIANUS, à 1. DISTINCT usque ad 21. in quâ de Perſonis agere incipit, ad illa duo capita rediguntur; quæ verò colligit GREG. IX. à TIT. 1. usque ad 5. in quo de Perſonis loqui cepit, reducantur, vel ad cauſam efficientem principalem, nempe Summam Trinitatum; vel ad cauſam efficientem quaſi instrumentalem, nempe Potæſtatem Spiritualem, quæ condit Conſtitutiones, quæ Reſcripta mittit, quæ Conſuetudinibus autoritatem dat; vel ad cauſam formalem, nempe Leges Eccleſiaſticas condendi modum, quorum Secundus eſt Reſcriptum; Tertius Conſtitutio, quæ cum fit vel ſcripta, vel non ſcripta, Conſuetudinem, quæ eſt Conſtitutio non ſcripta, comprehendit; vel ad materialem, nempe Fidem Catholicam, quæ eſt Pars cauſæ materialis Juris Canonici; vel ad finalem, nempe Summam Trinitatem clarè intuentam.

Perſonæ ſubdividi poſſunt in *Eccleſiaſticas*, *Regulares*, & *Laicas*, *Eccleſiaſticas* in Episcopos, Clericos ordinatos, & non ordinatos; *Episcopi* in Simplices Episcopos & Episcopos in dignitate ſuperiori conſtitutos; *Iſti* in Archiepiscopos, Primateſ, Patriarchas, & Summum Pontificem.

Clerici ordinati in Presbyteros, Diaconos, Subdiaconos, Acolytos, Lectores, Exorcistas, & Oſtarios. *Presbyteri* in Simplices Presbyteros, & in Presbyteros ſuprà alios conſtitutos; & *Iſti* in Archipresbyteros, Præpoſitos, Chorepiscopos, Decanos, Parochos, Vicarios Temporales, cæterosque, quorum Officium Presbyteratum requirit.

Diaconi in Simplices Diaconos, in Diaconos Cardinales, Archidiaconos & Canonicos Diaconos, aliosque, ſi qui ſunt, quorum Officium Ordinem exigat.

Subdiaconi in Simplices Subdiaconos, & Canonicos Subdiaconos.

Clerici non ordinati, in Simplices Tonsuratos, & Tonsuratos Beneficiatos; *Iſti* verò in Capellanos, & Priores.

Perſonæ Regulares ſubdividuntur in Regulares Canonicas, & Regulares Monachos.

Monachi, in Simplices Monachos, in Priores Obedientiales, Priores Clauſtrales, Priores Conventuales, & Abbates.

Regulares Canonici, in eos, qui in dignitate vel officio conſtituti, & in eos, qui utroque carent.

Perſonæ Laicæ ſubdividi poſſunt, in Conjugatas & non Conjugatas; utraq; verò, in eas, quæ præſunt, & eas quæ ſubduntur.

Non Conjugata in Virgines & Viduas.

De Perſonis autem agitur in *primâ Parte GRATIANI* à DIST. 21. usque ad finem illius Partis. In *Lib. I. DECRET. à Tit. V. usque ad ult. illius Libri & in nonnullis Tit. III. IV. & V.* ut patebit percurrenti.

Jamjam adest ad Rerum ſubdiſiſionem tranſeundi tempus; ſed priùs monendus eſt Lector, non unam cauſam nos moviſſe, ut relicto tùm GRATIANI, tùm GREGORII IX. ordine, dùm de Perſonis agunt, à ſe mox lectum ſequeremur; ad id tamen nos præcipuè impuſos, ex eo quòd GRATIANUS ſeparanda conjungit, qualia ſunt ad Ordines Impedimenta unius generis cum ſimilibus alterius generis; ſejungit verò quædam, quæ jungenda ſunt, qualia ſunt eadem ad Ordines & Beneficia Impedimenta, quæ Irregularitates vulgò vocantur, aliaque ſimilia; nam GRATIANUS Irregularitates ex delicto, quæ ab aliis ſejungendæ ſunt, cum Irregularitatibus ex defectu commiſcet, & poſt tractatas alias Res, quæ nec ad jam dictorum, nec ad ſtatim dicendorum explicationem neceſſariæ ſunt, ruſſum de quibusdam ex delicto & ex defectu Irregularitatibus permixtim loquitur; Præterea ſejungit Perſonas à Perſonis; nam loquitur de Clericis in *Primâ Parte*: in *Secundâ* verſus medium de Regularibus, & verſus finem de Laicis, tùm Conjugatis, tùm non Conjugatis.

Quantum ad GREGORIUM IX. nonnulla conjungenda ſejungit; nam Irregularitates ex defectu ſecernit ab

Irre-

Irregularitatibus ex delicto, cum de illis loquatur in *Lib. I.* de istis in *Lib. V.* Sejungit etiam Personas à Personis, cum de Clericis agat in *Lib. II.* de Regularibus in *Lib. III.* & de Laicis Conjugatis, vel non, in *Lib. IV.* sejungit quoque Judicia à Judiciis, agens de Civilibus in *Lib. II.* de Criminalibus in *V.*

Res de quibus Jus Canonicum, sunt vel *merè SPIRITUALES*, quales sunt 1. *virtutes*, sive Theologicae, sive Cardinales, de quibus SPARSIM in Jure isto. 2. *Sacramenta*, de quibus GRATIANUS in variis locis Primæ Partis, in quibus de Ordinatione, in fine Secundæ, ubi de Matrimonio & de Pœnitentia, & in tota Tertiâ, ubi de Baptismo, Confirmatione & Eucharistiâ; GREGORIUS verò IX. in III. & in IV. 3. *Vota* de quibus GRATIANUS variis in locis Secundæ Partis: GREGORIUS IX. versùs finem III. & initio IV. *DECRET.* 4. *Officia Divina*, de quibus GRATIANUS in Primâ & Tertiâ Parte: GREGORIUS verò IX. in III. 5. *Ecclesiarum, Altariumque consecrationes*, de quibus GRATIANUS in Tertiâ Parte. *DIST. I.* GREGORIUS verò IX. versùs finem III. *Lib.*

Vel sunt *merè CORPORALES*, quales *Decime, Oblationes, Primitiæ, Censûs, Procuraciones, Exactiones, Agri, Loca Deo dicata*, aliaque similia, de quibus GRATIANUS variis in locis Secundæ Partis: GREGORIUS verò in III. *Lib.*

Vel sunt *MIXTÆ*, quales sunt omnes *res Spirituales, quibus Temporales annexuntur, vel è contrâ*: & inter alias ex unâ parte, est jus Temporalia percipiendi, ex Spiritualesibus, quæ obeuntur, Muneribus, quale est in omnibus Beneficiis: ex aliâ verò, jus obeundi Munus Spirituale ex possessione rei temporalis, quale reperitur in Patrono Laico, quod est spirituale ad Beneficia præsentandi jus, proveniens ex possessione feudi, agri, vel hæreditatis, qualibuscumque bonis componatur.

De istis autem rebus mixtis GRATIANUS passim in Secundâ Parte; GREGORIUS verò IX. in I. sed præcipuè in III. cuius majorem partem res illæ occupant.

Ex citatione locorum, in quibus tùm GRATIANUS tùm GREGORIUS IX. tractant de rebus, quæ Secundam Juris Canonici Partem componunt, satis intelligit Lector, cur neutrius ordinem sequamur, sparsas enim hic illic, tùm apud GRATIANUM tùm apud GREGORIUM IX. animadvertit, ideòque eum frustra moneremus de eo quòd, quem legit, ordinem, illorum ordini præferamus.

Judicia, quibus Tertiâ Juris Canonici Pars constat, sunt vel *Civilia*, vel *Criminalia*, de Utrisque permixtim agit GRATIANUS in Secundâ Parte: GREGORIUS IX. non feriatim de illis tractat, etsi seorsum de illis ut plurimum loquatur; nam postquam medio, sineque *Lib. I.* de quibusdam, quæ ad *Judicia*, tàm Civilia quàm Criminalia pertinent, ex professo tractat de Civilibus in *Lib. II.* atque ad id unum illum destinat; plura tamen habet, quæ ad utraque spectant; de Criminalibus verò loquitur in *Lib. V.* totumque ad id, uno aut altero excepto Titulo, illum impendit: tractat etiam, sed obiter de utrisque in IV. LIBRO ubi de Matrimonio, circa quod civiliter & criminaliter agi potest in foro Ecclesiastico.

Propter allatam bis rationem, quæ hic recurrit, quamque repetere piget, dum de Judiciis agemus nec GRATIANI nec GREGORI IX. ordinem sequemur; jungemus siquidem quæcumque circa illa dicenda erunt, nec tamen permiscebimus, quæ Civilibus propria erunt cum iis, quæ Criminalibus peculiariter sunt.

Tres autem Juris Canonici Partes, ad unam reduci possunt, nempe vel ad Personas, quarum sunt *Judicia & Res*, cum illæ vel judicent vel judicentur, res ab illis possideantur, & administrantur, LANCELOT *TIT. 3. in fine*; vel ad Res, cum generali Rerum nomine reliqua comprehendantur, DOUJAT in *Prænot. Canon. l. 1. cap. 2. n. 1.*

Sunt aliæ Partes Juris Canonici, de quibus hic tractari posset, quæque illi conveniunt ratione formæ, sicut aliæ, de quibus dictum est, illi conveniunt ratione materiæ: istæ autem Partes sunt quinque modi

quibus conduntur Leges Ecclesiæ, & de quibus egimus, dum de causâ formali tractavimus, nempe Canones, sive breviores Regulæ aliquid præcipientes, vel prohibentes, Constitutiones, Rescripta Pontificum, Scripta Patrum, & Consuetudines, quibus omnibus addi possent Generales Regulæ ex universo Jure desumptæ, quibus formarunt Decisiones suas juris Canonici Authores; sed de his fusiùs erit agendum tanquam de præcipuis Juris Canonici elementis, postquam Partium, de quibus hætenùs in hoc Titulo fontes digito indicaverimus, verbaque, quæ in Jure Canonico usurpari solent, breviter explicaverimus, insimulque illa, quæ scienda sunt circa dicta SS. PATRUM in illo frequentissimè collecta.

TITULUS IV.

De Fontibus hodierni JURIS CANONICI.

JAM dictum est, Jus Canonicum considerari posse quoad materiam, vel quoad formam: Utrouque modo consideratum suos habet fontes cognitu necessarios. Distinguiamus autem hic Jus Hodiernum Canonicum à Primitivo, quia istud constabat tantum Canonibus, Decretive Conciliorum, eique plura alia accesserunt, quibus etiam coalescit Jus Hodiernum: præterea primitivi Juris alius ordo seu forma quàm Hodierni; in illo etenim solus ordo Temporum servabatur: in Hodierno verò servatur etiam ordo Materialium: Sunt quoque aliæ distinctiones inter utrumque, quas notare necesse est; Nam vetustissimæ Collectiones Canonum, alias non habuere, ex quibus derivari potuerint, sive in illis servatus fuerit ordo Temporis, sive ordo Materialium; aliæ verò habuerunt, indeque istæ habere potuere fontes, quoad formam, illæ verò non potuere, primum in unoquoque genere cæterorum exemplar est: Hodiernum Jus ex omnibus anterioribus Collectionibus conflatum est: cæteræ ergo illius fontes sunt; ideòque investigandum, qui sint illi fontes, ut iis cognitis, quæ illud spectant: plenius cognoscantur.

His præmissis asserendum, 1. *Fontes Hodierni Juris* considerati quoad materiam, non alios esse, quàm *Scripturam Sacram, Concilia, Summorum Pontificum Rescripta Constitutionesque, Patrum Opera*, necnon aliorum Scriptorum Ecclesiasticorum, *Episcoporum Statuta*, sive in Synodis suis, sive extrâ condita, *Leges Sæculares & Consuetudines*.

Scriptura sacra, Juris est fons quoad Fidem & Mores, & quoad necessitatem, utilitatem, & formam Conciliorum; sit enim mentio in Actibus Apostolorum quatuor Conciliorum ab Apostolis celebratorum & à LABBÆO collectorum initio primi Tomi sive Collectionis, in quorum *Primo* facta est electio Sancti Matthiæ in locum Judæ c. 1. *huius Lib. Secundum*, quod de electione Diaconorum egit. *cap. 6. Tertium*, quod omnium celeberrimum, atque Conciliorum Generalium forma fuit, & esse debet, quodque definivit Gentes ad Fidem conversas ad servandam Mosis Legem adstringendas non esse, sufficereque, ut ab immolatis Idolis, suffocatis & à fornicatione abstinerent: hujus Concilii historia refertur *cap. 15. Act. Quartum* desumitur è *cap. 21. ejusdem Libri* & in eo declaratum dicitur, licitum esse Judæis conversis, uti cum Fide & Sacramentis novi Testamenti, etiam Circumcisione & aliis Cærimoniis & Sacrificiis Veteris Testamenti, quandiu Templum & Sacrificia Legis in Jerusalem stabant; idque, ut Synagoga cum honore sepeliretur. Cætera videsis apud LABBÆUM loco citato, ubi etiam de aliis duabus Synodis Apostolorum, de quibus nihil certum habemus. Hæc obiter de Conciliis hujusmodi, de quibus fusiùs, datâ occasione, locuturi sumus, præsertim de Tertio.

Post Scripturam Sacram, præcipuus hodierni Juris Canonici fons sunt Concilia Generalia, de quibus seorsim & fusè infrâ agetur; horum enim Definitiones, quoad Fidem & Mores, censentur ejusdem autoritatis ac ea, quæ